

چکیده:

«ایمان» یکی از مهم ترین مباحث فکری در حوزه دین می باشد. ایمان به خداوند عامل سازنده ای است که در متن زندگی و سرنوشت انسان تأثیر عظیمی دارد، به طوری که نقش آن در زندگی فردی و اجتماعی بر کسی پوشیده نیست. از میان آثار فراوان «ایمان» می توان به اثر معنوی آرامش روحی و روانی فرد مؤمن اشاره کرد. امروزه با پیشرفت علم و تکنولوژی، مشکلات روحی و روانی انسان نیز افزایش یافته است. رسیدن به آرامش انگیزه ی مناسبی برای توجه انسان به جنبه معنوی ایمان می باشد. انسان امروز برای رهایی از زندگی پوچ و بی هدف و پر از استرس و اضطراب چاره ای ندارد جز اینکه به معنویت بازگردد. داده های اولیه ی این تحقیق با استفاده از روش کتابخانه ای گردآوری شده و مبتنی بر روش توصیفی تدوین شده است.

واژگان کلیدی: ایمان به خدا، قرآن کریم.

محقق: منصوره سالاری

طلبه سطح دو – پایه چهارم

عنوان تحقیق:

آثار ایمان به خدا از دیدگاه قرآن کریم

حوزه حضرت فاطمه (س)

۱۳۹۴

فهرست مطالب:

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
۱- مفهوم شناسی واژه کلیدی.....	۲
۱-۱- معنای لغوی «ایمان».....	۲
۱-۲- معنای اصطلاحی «ایمان».....	۳
۲-۱- آثار دنیوی ایمان.....	۴
۲-۱-۱- آثار فردی ایمان.....	۴
الف) آثار مادی ایمان.....	۴
۱- الف) افزایش روزی و برکات.....	۵
۲- الف) انضباط و نظم پذیری.....	۶
۳- الف) تضمین سلامت و امنیت	۷
۴- الف) تشویق به انفاق کردن.....	۸
۵- الف) استفاده از نعمتها.....	۹
ب) آثار معنوی ایمان.....	۱۰
۱- ب) آرامش روحی.....	۱۰
۲- ب) رسیدن به کمال.....	۱۱
۳- ب) اخلاص در عمل.....	۱۲
۴- ب) امید داشتن به خداوند.....	۱۳

- ۵- ب) تقوا..... ۱۴
- ۲-۱-۲- آثار اجتماعی ایمان..... ۱۶
- الف) امر به معروف و نهی از منکر..... ۱۶
- ب) جهاد..... ۱۷
- ج) برادری و اخوت..... ۱۸
- د) اتحاد و همبستگی..... ۱۹
- هـ) خلافت و حکومت الهی..... ۲۰
- و) انفاق..... ۲۲
- ز) اعتماد افراد به یکدیگر ۲۳
- ۲-۲- آثار اخروی ایمان..... ۲۴
- ۱-۲-۲- نعمتهای بهشتی..... ۲۵
- ۲-۲-۲- فلاح و رستگاری..... ۲۶
- ۳-۲-۲- جلب رضا و خشنودی..... ۲۶
- نتیجه گیری ۲۸
- فهرست منابع..... ۲۹

مقدمه:

سرخوردگی غرب از صنعت و زندگی ماشینی و نارسایی علم از تفسیر و توضیح بسیاری از مشکلات، موضوعی است که بسیاری از دانشمندان و متفکران درباره آن سخن گفته اند و همگی اذعان دارند که سردرگمی انسان غربی به علت طرد ارزش های اخلاقی و مذهبی و معنویت از صحنه زندگی می باشد. پس ناچاراً دست گدایی به معنویت شرق دراز کرده می گوید: «غرب باید از معنویت شرق استفاده کند و شرق از صنایع غرب.»

هدف از نگارش این مقاله بیان آثار و فوائد ایمان در زندگی انسان می باشد تا انسان سردرگم و حیران امروزی را به معنویت و ایمان دعوت نماید.

علامه سید جعفر سبحانی، در کتاب «ایمان و آثار سازنده آن» که انتشارات آن مؤسسه امام صادق (علیه السلام)، در قم و در سال ۱۳۸۴ می باشد به آثار اجتماعی و فردی ایمان اشاره می کند. ایشان در ابتدا توحید فطری و استدلالی را مطرح نموده سپس به چند اثر ایمان شامل: اخلاص، جهاد، محبوبیت در دلها، وحدت، احساس مسئولیت و نظم پرداخته است. محدوده تحقیق این مقاله مشتمل بر آثار ایمان در ابعاد دنیوی و اخروی می باشد که بعد دنیوی شامل فردی و اجتماعی و بعد اخروی شامل: رستگاری، استفاده از نعمتهای بهشتی، جلب رضا و خشنودی خداوند می باشد. بعد فردی شامل بعد مادی که شامل: نظم، افزایش روزی، تضمین سلامت و امنیت و انفاق، استفاده از نعمتها می باشد و بعد معنوی که شامل: آرامش روحی روانی، رسیدن به کمال، اخلاص، امید به خدا و تقوا می باشد. بعد اجتماعی نیز شامل: انفاق، امر به معروف و نهی از منکر، معاد، اتحاد، وعده خلافت و حکومت الهی، برادری و محبت و اعتماد افراد به یکدیگر می باشد.

۱- مفهوم شناسی واژه کلیدی:

در این قسمت به بررسی مفهوم واژه کلیدی، «ایمان» می پردازیم:

۱-۱- معنای لغوی «ایمان» :

درباره معنای لغوی ایمان میان علمای لغت عرب اختلاف چندانی وجود ندارد.

این منظور برای «ایمان» دو استعمال بیان کرده است:

«الایمانُ: ضدُّ الکفر: و الایمانُ: به معنی التصدیق، ضِدُّهُ التَّكْذِيبُ؛ ایمان به معنای ضد کفر و تصدیق

می باشد و ضد آن تکذیب است.»^۱

هر دو استعمال مزبور به همان «تصدیق» قابل بازگشت می باشد. این استعمال از «ایمان» را علی اکبر

قریشی و راغب اصفهانی نیز پذیرفته اند.

«ایمان» مصدر باب «افعال» از ماده (ء م ن) به معنای اطمینان، آرامش نفس و از بین رفتن خوف و

ترس می باشد. واژه ایمان، گاهی اسم دین و شریعتی است که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)

آورده‌اند و بر این معنا، این آیه اشاره دارد:

«الَّذِينَ آمَنُوا وَ الَّذِينَ هَادُوا وَ الصَّابِئُونَ...؛ کسانی که ایمان آوردند و کسانی که آئین یهودیان و صائبان

را برگزیدند...»^۲

و تمام کسانی که شریعت او را می پذیرند و به خداوند و پیامبرش اعتراف می کنند، شامل می شود.

گاهی واژه «ایمان» بر روش مدح و ستایش به کار می رود که مراد پذیرفتن و گردن نهادن نفس به

حق همراه با تصدیق آن می باشد.^۱

^۱ محمد، ابن منظور، لسان العرب، ج ۷، لبنان: نشر دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۶ ق، ص ۶۲.

^۲ سوره مائده، آیه ۶۹

۲-۲-۲- نعمت‌های بهشتی:

از دیگر آثار ایمان، تفهم و بهره‌مندی مرد با ایمان از نعمت‌های بهشتی است. آنجاست که نتیجه آن همه خویشتن‌داری و اطاعت از اوامر و نواهی را خواهد دید. در آیات بسیاری از قرآن به این مورد اشاره شده است که مؤمنان راستین، وارثان بهشت می‌باشند.^۱ از جمله در آیه ذیل به آن اشاره می‌شود.

«الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ» ؛ کسانی که بهشت برین را ارث می‌برند و ایشان در آن جاویدان هستند.^۲

«الذین» در محل رفع و صفت توضیحی (عطف بیان) یا بدل برای «الوارثون» می‌باشد. فردوس، واژه‌ای معرب و به معنای بوستان است که در این جا به جای «الجنة» به کار رفته است. چون با اینکه مذکر می‌باشد. به آن ضمیر مؤنث «فیها» ارجاع شده است.^۳

در تفسیر نمونه آمده است که «فردوس» باغ مخصوصی که تمام نعمتها و مواهب الهی در آن جمع است و لذا می‌توان آن را به عنوان «بهشت برین» نامید. تعبیر به «ارث بردن» ممکن است اشاره به این باشد که مؤمنان بدون زحمت به آن می‌رسند همانند ارث که انسان زحمتی برای آن نکشیده است، درست است که نائل شدن به مقامات عالی بهشت، بسیار تلاش و پاکی و خودسازی می‌خواهد ولی آن پاداش عظیم در مقابل این اعمال ناچیز بقدری زیاد است که گویی انسان بی‌زحمت به آن رسیده است.^۴ علامه طباطبایی معتقد است که فردوس برای مؤمنین باقی و همیشگی

^۱ هاشمی رفسنجانی، همان، ج ۷، ص ۱۹۵.

^۲ سوره توبه، آیه ۷۲.

^۳ هاشمی رفسنجانی، همان، ج ۷، ص ۱۹۵.

^۴ ناصر مکارم شیرازی، همان، ج ۱۴، ص ۲۰۲.

است، چرا که این احتمال می رفت که دیگران هم با مؤمنین شرکت داشته باشد، و یا اصلاً غیر مؤمنین صاحب آن شوند بعد از آنها خداوند آن را برایشان اختصاص داده است.^۱

۳-۲-۲- فلاح و رستگاری:

«افلاح» از ماده «فلح» و «فلاح» در اصل به معنی شکافتن و بریدن است و به هر نوع پیروزی و رسیدن به مقصد و خوشبختی اطلاق می گردد. در حقیقت افراد رستگار و خوشبخت موانع را از سر راه برداشته و راه خود را به سوی مقصد می شکافند و پیش می روند. رستگاری اخروی، ره آورد قطعی ایمان است:^۲

«قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ؛ قطعاً مومنان رستگار خواهند شد.»^۳

خدا می گوید: «لقد» ممکن است برای تأکید رستگاری مؤمنین باشد و ممکن است برای نزدیک کردن گذشته به حال باشد. چنان که گفته می شود: «قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ ؛ الان نماز به پا داشته شد» پس معنی آیه این است که رستگاری در گذشته نصیب مؤمنین شده و اکنون نیز رستگارند. (نظیر معنی ماضی نقلی در زبان فارسی).^۴

«افلاح» از ماده «فلح و فلاح» در اصل به معنی شکافتن و بریدن است و به هر نوع پیروزی و رسیدن به مقصد و خوشبختی اطلاق می گردد. در حقیقت افراد رستگار و خوشبخت موانع را از سر راه برداشته و راه خود را به سوی مقصد می شکافند و پیش می روند.

^۱ علامه محمد حسین طباطبایی، همان، ج ۱۵، ص ۱۳.

^۲ هاشمی رفسنجانی، همان، ۱۳۸۱، ج ۱۲، ص ۱۳.

^۳ سوره مؤمنون، آیه ۱.

^۴ شیخ طبرسی، همان، ج ۱۷، ۱۳۶۰، ص ۳۰.

البته فلاح و رستگاری معنی وسیعی دارد که هم پیروزی های مادی و هم معنوی را شامل می شود.^۱

^۱ ناصر مکارم شیرازی، همان، ج ۱۴، ص ۱۹۳.

نتیجه گیری:

در پایان باید به این نکته اشاره نمود که یکی دیگر از راههای رسیدن به فوائد و آثار ایمان این است که انسان شرایط خلاء ایمان را مورد بررسی قرار دهد و ببیند در صورت نبود ایمان چه زیانهای مادی و معنوی، فردی و اجتماعی شامل افراد می شود. به عنوان نمونه میتوان به این موضوع اشاره داشت که درجوامعی که ایمان وجود ندارد مانند برخی جوامع غربی؛ تمام قدرت ها و منابع مالی و انسانی صرف خودخواهی، خودپرستی، برتری طلبی، استثمار، استبداد و ... می شود. در نتیجه با توجه به آثار سوء بی ایمانی، مهم ترین و کار آمدترین راه حل ها کاشتن بذر ایمان در دلها و سوق دادن انسان ها به خصوص نسل جوان به عرصه معنویت و ایمان می باشد .

فهرست منابع:

* قرآن کریم

- ۱- ابن منظور، محمد، **لسان العرب**، تهران: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۶ هـ ق، ج ۷.
- ۲- خرمشاهی، بهاءالدین، **دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی**، تهران: دوستان، ۱۳۷۷، ج ۱.
- ۳- راغب اصفهانی، محمد، **مفردات الفاظ قرآن**، مترجم سید غلامرضا خسروی، قم: ذوالقربی، ۱۴۲۳ ق، ج ۱.
- ۴- صدر، سید احمد و دیگران، **دایره المعارف تشیع**، تهران: شهید سعید محبّی، ۱۳۷۹، ج ۲.
- ۵- طباطبائی، سید محمد حسین، **تفسیر المیزان**، قم: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴، ج: ۸، ۱۰، ۱۹، ۱۸، ۹، ۳، ۲، ۱۴، ۱۷، ۱۵.
- ۶- طبرسی، فضل بن حسن، **ترجمه تفسیر مجمع البیان**، تهران: فراهانی، ۱۲۶۰، ج: ۱۶، ۱۷، ۱۱، ۲، ۲۲، ۹، ۱۳، ۱۳.
- ۷- قریشی، سید علی اکبر، **قاموس قرآن**، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۶، ج: ۱.
- ۸- مکارم شیرازی، ناصر. **تفسیر نمونه**، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۲، ج: ۱، ۲، ۳، ۶، ۷، ۱۳، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۲۳، ۲۴، ۲۰، ۲۲، ۱۹.
- ۹- هاشمی رفسنجانی، علی اکبر. **تفسیر راهنما**، قم: بوستان کتاب، ۱۳۷۴، ج: ۲، ۵، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۷، ۱۹، ۱۶، ۱۸، ۶، ۷.